

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 34g/2026

privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 284 alin. (1) din Codul penal și a unor prevederi din articolele 109 alin. (2) și 375¹ alin. (3) lit. b) din Codul de procedură penală

(caracterul previzibil al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, întrebările adresate martorului și administrarea probelor)

CHIȘINĂU

19 martie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Ion MALANCIUC,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA, *judecători*,
cu participarea dnei Maria Arhir, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 27 februarie 2026,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 19 martie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 284 alin. (1) din Codul penal, a textului „nu se admite punerea întrebărilor care nu se referă la premisa probelor” din articolul 109 alin. (2) și a textului „se constată că pentru faptele și împrejurările ce urmează a fi dovedite au fost administrate suficiente mijloace de probă” din articolul 375¹ alin. (3) lit. b) din Codul de procedură penală, ridicate de dl avocat Lucian Rogac, în interesele dlui Vladimir Plahotniuc, parte în dosarul nr. 1-2569/2025, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepțiile de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători format din dl Sergiu Stratan și dnele Olga Bejenari și Ana Cucerescu, de la Judecătoria Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. Prin două decizii ale Plenului Curții Constituționale au fost admise declarațiile de abținere ale domnilor judecători Domnica Manole și Sergiu Litvinenco.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

4. Pe rolul Judecătoriei Chișinău se află o cauză penală de învinuire a dlui Vladimir Plahotniuc de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 284 alin. (1) (*crearea sau conducerea unei organizații criminale*), 190 alin. (5) (*escrocherie în proporții deosebit de mari*) și 243 alin. (3) literele a) și b) (*spălarea banilor în forme agravante*) din Codul penal.

5. În cadrul ședinței de judecată din 26 februarie 2026, dl avocat Lucian Rogac a ridicat, în interesele dlui Vladimir Plahotniuc, excepția de neconstituționalitate a articolului 284 alin. (1) din Codul penal.

6. În cadrul aceleiași ședințe de judecată, dl avocat Lucian Rogac a ridicat, în interesele dlui Vladimir Plahotniuc, și excepția de neconstituționalitate a textelor:

- (i) „crearea sau conducerea unei organizații criminale” și „organizarea activității ei” din articolul 284 alin. (1) din Codul penal;
- (ii) „nu se admite punerea întrebărilor care nu se referă la premisa probelor” din articolul 109 alin. (2) din Codul de procedură penală;
- (iii) „sub sancțiunea decăderii, în termenul stabilit de instanța de judecată” din articolul 347 alin. (1) din Codul de procedură penală;
- (iv) „și dispune care din ele să fie prezentate la judecarea cauzei” din articolul 347 alin. (3) din Codul de procedură penală;
- (v) „se constată că pentru faptele și împrejurările ce urmează a fi dovedite au fost administrate suficiente mijloace de probă” din articolul 375¹ alin. (3) lit. b) din Codul de procedură penală.

7. Printr-o încheiere din 26 februarie 2026, Judecătoria Chișinău a admis ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate a prevederilor menționate *supra* la § 5 și § 6 literele (i), (ii) și (v) și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nicio pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...].”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

9. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 284

Crearea sau conducerea unei organizații criminale

„(1) Crearea sau conducerea unei organizații criminale, adică întemeierea unei astfel de organizații și organizarea activității ei, fie căutarea și angajarea de membri în organizația criminală, fie ținerea de adunări ale membrilor ei, fie crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației, fie înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni, fie organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept, fie coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate,

se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani.

[...].”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 109

Modul de audiere a martorului

„(1) [...]

(2) După ce martorul a făcut declarații, lui i se pot pune întrebări cu privire la faptele și circumstanțele care trebuie constatate în cauză, precum și în ce mod a luat cunoștință de cele declarate. **Nu se admite punerea întrebărilor care nu se referă la premisa probelor** și care în mod evident urmăresc scopul insultării și umilirii martorului.

[...].”

Articolul 375¹
Completarea cercetării judecătorești

„[...]”

(3) Instanța poate respinge cererea sau demersul privind administrarea probelor noi atunci când:

a) proba nu este pertinentă;

b) se constată că pentru faptele și împrejurările ce urmează a fi dovedite au fost administrate suficiente mijloace de probă;

c) proba nu este necesară, întrucât faptul este notoriu;

d) proba este imposibil de obținut;

e) administrarea probei este contrară legii.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepțiilor de neconstituționalitate

11. Autorul excepțiilor de neconstituționalitate susține că articolul 284 alin. (1) din Codul penal nu întrunește exigențele clarității și previzibilității legii penale, deoarece are o formulare generală și nu permite individualizarea conduitei și a subiecților care ar putea cădea sub incidența sa. Autorul consideră că norma contestată nu precizează dacă „organizarea” presupune exercitarea unui rol de conducere efectivă, adoptarea de decizii strategice, coordonare logistică etc. În absența unor repere clare, aceeași formulare poate acoperi atât conduite de gravitate ridicată, cât și comportamente periferice, fapt care creează un spațiu larg de apreciere pentru organele de urmărire penală. În materie penală, o asemenea imprecizie contravine principiului legalității incriminării și exigenței ca norma să fie suficient de clară pentru a-i permite persoanei să-și adapteze conduita. Formularea „angajarea de membri” prezintă un grad ridicat de ambiguitate și lipsă de precizie normativă. Termenul „angajare” poate fi interpretat în mai multe sensuri, cum ar fi, de exemplu, angajarea pe baza unui contract de muncă. Norma penală nu clarifică dacă, în contextul penal, „angajarea” presupune încheierea unui raport formal, o recrutare informală, simpla acceptare a unei persoane în cadrul organizației sau asumarea unui rol concret în structură. Această lipsă de delimitare creează confuzie între „angajare” și „recutare” și între fapte concrete și intenții sau simple acțiuni pregătitoare. Potrivit autorului, în lipsa unor criterii obiective privind structura, stabilitatea și scopul infracțional, norma contestată poate genera incertitudine în delimitarea dintre asocierea licită și asocierea relevantă din punct de vedere penal.

12. Referitor la articolul 375¹ alin. (3) lit. b) din Codul de procedură penală, autorul susține că această normă îi permite instanței de judecată să refuze administrarea probelor propuse de partea apărării pe baza unei aprecieri generale, fără criterii obiective și garanții împotriva arbitrariului. Norma nu definește criteriile de stabilire a caracterului suficient al probatoriului, nici nu clarifică dacă evaluarea se face din perspectiva acuzării, a apărării sau a adevărului judiciar. În lipsa acestor criterii, norma ar permite refuzuri standardizate, greu de contestat.

13. Autorul menționează că articolul 109 alin. (2) din Codul de procedură penală nu definește noțiunea de „premisă a probelor”, lăsându-i instanței o marjă largă de apreciere

14. Prin urmare, autorul excepțiilor consideră că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 8, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepțiile de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal și din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

17. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de avocatul unei părți în proces. Curtea constată că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

18. Curtea observă că autorul a ridicat excepțiile de neconstituționalitate a prevederilor menționate la §§ 5-6 de mai sus din Codul penal și Codul de procedură penală.

19. Prin Încheierea din 26 februarie 2026, instanța de judecată a admis ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate în partea textelor menționate *supra* la § 5 și § 6 literele (i), (ii) și (v). Acestea nu au făcut anterior obiectul controlului de constituționalitate.

20. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate într-o cauză penală în care persoana este acuzată inclusiv de comiterea infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale. Curtea admite că normele contestate ar putea fi avute în vedere la examinarea cauzei în care au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate.

21. Autorul excepțiilor susține că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) (*statul de drept*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 8 (*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 23 alin. (2) (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 (*dreptul la apărare*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

22. Curtea observă că, în capătul excepțiilor care vizează articolul 284 alin. (1) din Codul penal, criticile se referă la textele „crearea sau conducerea unei organizații criminale”, „organizarea activității ei”, „angajarea de membri”, „organizarea culegerii de informații despre potențialele victime” și „coordonarea planurilor și acțiunilor criminale” din acest articol. Referitor la aceste critici precise, care au fost raportate la articolele 22 și 23 din Constituție, Curtea reține următoarele.

23. Curtea reține că, în baza prerogativei constituționale prevăzute la articolul 72 alin. (3) lit. n) din Constituție, legislatorul reglementează prin lege organică faptele pe care le consideră infracțiuni și stabilește pedeapsa pentru comiterea acestora. În baza acestei prerogative, legislatorul a prevăzut în articolul 284 alin. (1) din Codul penal fapta infracțională numită „crearea sau

conducerea unei organizații criminale”. Acest articol definește crearea sau conducerea unei organizații criminale prin întemeierea unei organizații criminale și organizarea activității ei, fie căutarea și angajarea de membri în organizația criminală, fie ținerea de adunări ale membrilor ei, fie crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației, fie înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni, fie organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept, fie coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate.

24. Curtea notează că la reglementarea acestei componente de infracțiune legislatorul a avut în vedere și angajamentele internaționale pe care și le-a asumat Republica Moldova, dar și practica unor state.

25. În acest sens, Curtea subliniază că Republica Moldova a semnat și a ratificat Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate (a se vedea Legea nr. 15 din 17 februarie 2005), iar în baza acesteia și-a asumat angajamente internaționale ce derivă din Convenție, inclusiv de a incrimina participările la un grup infracțional. Convenția menționată definește expresia „grup criminal organizat” considerând că prin aceasta se desemnează un grup structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă de timp și care acționează în înțelegere, în scopul comiterii uneia ori mai multor infracțiuni grave sau infracțiuni prevăzute de Convenție, pentru a obține, direct ori indirect, un avantaj financiar sau un alt avantaj material.

26. Curtea mai reține că fenomenul crimei organizate este și obiect al Recomandării Rec(2001)11 a Comitetului Miniștrilor către statele membre referitoare la principiile directoare privind lupta împotriva crimei organizate, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 19 septembrie 2001, dar și al Deciziei-cadru 2008/841/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 24 octombrie 2008 privind lupta împotriva crimei organizate. Recomandarea Rec(2001)11 definește la secțiunea 1 „grupul criminal organizat” drept grupul structurat format din trei sau mai multe persoane, care există de o perioadă de timp și care acționează în mod concertat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni grave, pentru a obține, direct sau indirect, un beneficiu financiar sau material. De asemenea, Decizia-cadru 2008/841/JAI, menționată supra, definește la articolul 1 „organizația criminală” drept o asociație structurată, stabilită în timp de mai mult de două persoane, care acționează concertat în vederea comiterii de infracțiuni pasibile de o pedeapsă privativă de libertate sau de aplicarea unei măsuri de siguranță privative de libertate cu o durată maximă de cel puțin patru ani, sau de o pedeapsă mai severă, pentru a obține, direct sau indirect, un beneficiu financiar sau de altă natură materială. Potrivit aceleiași prevederi din Decizia-cadru, „asociația structurată” desemnează o asociație care nu este formată la întâmplare pentru comiterea imediată a unei infracțiuni și care nu prezintă în mod necesar roluri definite formal pentru membrii săi, continuitatea calității de membru sau o structură dezvoltată.

27. În vederea armonizării legislației naționale cu actele internaționale menționate *supra*, legislatorii mai multor state europene (a se vedea §§ 28-32) au incriminat crima organizată.

28. Codul penal francez incriminează la articolul 450-1 din Codul penal asocierea în vederea comiterii de infracțiuni (*association de malfaiteurs*). Potrivit acestui articol, constituie asociere în vederea comiterii de infracțiuni

orice grup constituit sau înțelegere stabilită în scopul pregătirii, caracterizată prin unul sau mai multe acte materiale, a uneia sau mai multor crime ori a unuia sau mai multor delikte pedepsite cu cel puțin cinci ani de închisoare. Articolul 450-1-1 din Codul penal francez definește organizația criminală ca fiind orice asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni care îmbracă forma unei organizații structurate între membrii săi și care pregătește una sau mai multe infracțiuni și, după caz, unul sau mai multe delikte dintre cele prevăzute la punctele 1°–10°, 12°–14° și 17° ale articolului 706-73 din Codul de procedură penală¹.

29. Articolul 416 din Codul penal al Italiei sancționează asocierea în vederea comiterii de infracțiuni (*associazione per delinquere*). Atunci când trei sau mai multe persoane se asociază în scopul comiterii mai multor infracțiuni, cei care promovează, constituie sau organizează asocierea se pedepsesc, pentru acest simplu fapt, cu închisoare de la trei la șapte ani. Pentru simplul fapt al participării la asociere, pedeapsa este închisoarea de la unu la cinci ani. Conducătorii sunt supuși aceleași pedepse stabilite pentru promotori. Dacă asociații străbat înarmați zonele rurale sau drumurile publice, se aplică pedeapsa închisorii de la cinci la cincisprezece ani. Pedeapsa se majorează dacă numărul asociațiilor este de zece sau mai mare. Există, de asemenea, pedepse mai severe pentru infracțiunile pe care Codul penal al Italiei le menționează expres în acest articol.

30. Articolul 515 din Codul penal al Spaniei sancționează asocierile ilicite (*asociaciones ilícitas*), fiind considerate ca atare (1) asocierile care au ca scop comiterea unei infracțiuni sau care, după constituire, promovează comiterea acesteia; (2) asocierile care, chiar dacă urmăresc un scop licit, utilizează mijloace violente ori de alterare sau control al personalității pentru realizarea acestuia; (3) organizațiile cu caracter paramilitar; (4) asocierile care încurajează, promovează sau incită, direct sau indirect, la ură, ostilitate, discriminare ori violență împotriva unor persoane, grupuri sau asociații pe motive de ideologie, religie sau convingeri, apartenența membrilor lor sau a unora dintre aceștia la o etnie, rasă ori națiune, originea națională, sex, vârstă, orientare sau identitate sexuală ori de gen, motive de gen, aporofobie sau excluziune socială, situație familială, boală sau dizabilitate.

31. Articolul 299 din Codul penal al Portugaliei incriminează asocierea infracțională (*associação criminosa*). Oricine promovează sau înființează un grup, o organizație ori o asociație al cărei scop sau a cărei activitate este orientată spre comiterea uneia sau mai multor infracțiuni se pedepsește cu închisoare de la unu la cinci ani. Se pedepsește cu aceeași sancțiune oricine face parte din asemenea grupuri, organizații sau asociații ori le sprijină, inclusiv prin furnizarea de arme, muniții, instrumente destinate comiterii

¹ Omor comis în bandă organizată; omor comis în concurs cu unul sau mai multe omoruri; tortura și acte de barbarie comise în bandă organizată; viol în concurs cu unul sau mai multe violuri comise asupra altor victime; trafic de stupefiante; răpire și sechestrare comise în bandă organizată; trafic de persoane; proxenetism; furt comis de o bandă organizată; șantaj; distrugere, degradare sau deteriorare a unui bun în bandă organizată; falsificarea de monedă; delictul în materia armelor și a produselor explozive; facilitarea intrării, a circulației și a șederii ilegale a unui străin în Franța, comise în bandă organizată; spălarea banilor sau tăinuire, având ca obiect produsul, veniturile sau bunurile provenite din infracțiunile menționate anterior; deturnarea unei aeronave, a unei nave sau a oricărui alt mijloc de transport, în bandă organizată.

infracțiunilor, spații de depozitare sau locuri pentru reuniuni ori prin orice alt ajutor destinat recrutării de noi membri. Oricine conduce sau dirijează grupurile, organizațiile sau asociațiile menționate la alineatele anterioare se pedepsește cu închisoare de la doi la opt ani. Pedepsele menționate pot fi reduse în mod special sau poate să nu se aplice nicio pedeapsă dacă făptuitorul împiedică ori depune eforturi serioase pentru a împiedica continuarea activității grupurilor, organizațiilor sau asociațiilor sau dacă informează autoritățile despre existența acestora, astfel încât să poată fi prevenită săvârșirea de infracțiuni. Se consideră că există grup, organizație sau asociație atunci când este vorba despre un număr de cel puțin trei persoane care acționează concertat o anumită perioadă de timp.

32. Și Codul penal al Germaniei sancționează, la secțiunea 129, constituirea de organizații criminale (*kriminelle Vereinigung*). Oricine constituie o organizație sau participă, în calitate de membru, la o organizație ale cărei obiective ori activități sunt îndreptate spre săvârșirea unor infracțiuni sancționate cu o pedeapsă maximă a închisorii de cel puțin doi ani se pedepsește cu închisoare de până la cinci ani sau cu amendă. Oricine sprijină o astfel de organizație ori recrutează membri sau susținători pentru aceasta se pedepsește cu închisoare de până la trei ani sau cu amendă.

33. Curtea observă că legislațiile penale ale statelor menționate utilizează formule generale la definirea organizațiilor criminale. Ca o consecință a principiului potrivit căruia legile trebuie să aibă o aplicabilitate generală, formularea actelor normative nu este întotdeauna precisă. Acest fapt presupune că numeroase legi, inclusiv legile penale, sunt, în mod inevitabil, redactate în termeni care, într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt generali, iar interpretarea și aplicarea lor depind de practică. În consecință, în orice sistem de drept, oricât de clar ar fi redactată o dispoziție legală, inclusiv una de drept penal, există în mod inevitabil un element de interpretare juridică. Va exista întotdeauna necesitatea clarificării aspectelor discutabile și a adaptării la circumstanțele în schimbare. Deși certitudinea este extrem de dezirabilă, ea poate atrage după sine o rigiditate excesivă, iar legea trebuie să fie aptă să țină pasul cu evoluția societății. O lege poate totuși să îndeplinească condiția „previzibilității” atunci când persoana în cauză trebuie să solicite consultanță juridică adecvată pentru a evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțe, consecințele pe care le poate avea o anumită acțiune (a se vedea *Achour v. Franța* [MC], 29 martie 2006, § 54, sau *Huhtamäki v. Finlanda*, 6 martie 2012, §§ 44 și 45).

34. Curtea Europeană a Drepturilor Omului are, în jurisprudența sa, cauze în care a examinat caracterul previzibil al legilor care incriminează înființarea sau apartenența la organizațiile criminale. În hotărârea *Kasymakhunov și Saybatalov v. Rusia*, pronunțată la 14 martie 2013, Curtea Europeană a analizat infracțiunea de înființare a unui grup criminal (organizație criminală) pedepsită de articolul 210 din Codul penal rus. Potrivit acestui articol, înființarea unui grup criminal în scopul comiterii de infracțiuni grave și deosebit de grave, precum și conducerea unui asemenea grup sau a uneia dintre subdiviziunile acestuia se pedepsea cu închisoare de la șapte la cincisprezece ani. Condamnarea unuia dintre reclamânți pe baza acestui articol nu a fost considerată problematică de către Curte din perspectiva articolului 7 din Convenție, de vreme ce norma penală era formulată cu precizie (§ 83).

35. Curtea observă că articolul 284 alin. (1) din Codul penal conține suficiente repere pentru ca destinatarii săi să nu-l încalce. Legislatorul pe baza prerogativei constituționale a incriminat la articolul 284 alin. (1) din Codul penal fapta de creare sau conducere a unei organizații criminale ca fiind „[...] întemeierea unei astfel de organizații și organizarea activității ei, fie căutarea și angajarea de membri în organizația criminală, fie ținerea de adunări ale membrilor ei, fie crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației, fie înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni, fie organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept, fie coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate”. Mai mult, articolul 47 din Codul penal definește organizația criminală, calitatea de organizator sau conducător al organizației criminale.

36. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că noțiunea de „lege” utilizată de articolul 7 din Convenție are în vedere atât legislația națională, cât și jurisprudența unui stat (a se vedea *Del Río Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, § 91). Articolul 284 alin. (1) din Codul penal a intrat în vigoare în 2003, iar instanțele de drept comun l-au aplicat în mai multe cazuri², conturându-se o practică judecătorească.

37. Prin urmare, având în vedere cele menționate, Curtea nu reține vreo aparență de încălcare a articolelor 22 și 23 din Constituție în acest capăt al sesizării.

38. Referitor la textul „nu se admite punerea întrebărilor care nu se referă la premisa probelor” din articolul 109 alin. (2) din Codul de procedură penală, Curtea reține următoarele. Având în vedere prerogativa constituțională de a reglementa prin lege organică competența instanțelor judecătorești și procedura de judecare a cauzelor (a se vedea art. 115 alin. (4) din Constituție), legislatorul a stabilit că judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de îndeplinire a justiției (art. 1 alin. (2) din Legea nr. 544/1995). În cazul în care conduce ședința de judecată, judecătorul, în interesele justiției, „ia toate măsurile prevăzute de prezentul cod [Codul de procedură penală] pentru asigurarea egalității în drepturi a părților, păstrând obiectivitatea și imparțialitatea, creând condiții necesare pentru examinarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a tuturor probelor prezentate de către părți sau administrate la cererea acestora” și „asigură respectarea ordinii în ședința de judecată, înlăturând totul ce nu are legătură cu procesul de judecată” (a se vedea art. 317 alin. (2) și (4) din Codul de procedură penală). În aceeași ordine de idei, legislatorul a împuternicit judecătorul care prezidează ședința de judecată și cu competența de a administra procesul de interogare a martorului și de a nu admite punerea întrebărilor care nu se referă la cauza examinată, la probele pertinente sau au fost formulate în așa fel, încât sugerează un anumit fapt/un anumit răspuns. În caz contrar, participanții la proces ar putea să formuleze întrebări care nu urmăresc scopul de a stabili adevărul, iar rolul

²https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=246%20;
https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14792%20;
https://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=632%20;
https://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=711%20;
https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=310.

judecătorului de a asigura respectarea ordinii în ședința de judecată s-ar diminua esențial.

39. În acest context, Curtea subliniază că este esențial, pentru administrarea adecvată a justiției, ca demnitatea, ordinea și buna-cuviință să fie respectate în ședința de judecată, ele reprezentând elemente definitorii pentru procedurile judiciare.

40. Așadar, Curtea nu constată o ingerință a legislativului în exercițiul drepturilor protejate de articolele 20 și 26 din Constituție prin prevederile contestate din articolul 109 alin. (2) din Codul de procedură penală, ci din contră, constată o consolidare a garanțiilor procesului echitabil.

41. Referitor la textul „se constată că pentru faptele și împrejurările ce urmează a fi dovedite au fost administrate suficiente mijloace de probă” din articolul 375¹ alin. (3) lit. b) din Codul de procedură penală, Curtea reține că legislatorul acordă instanței de judecată competența de a respinge cererea sau demersul privind administrarea probelor noi atunci când se constată că prin astfel de probe se dorește demonstrarea faptelor și împrejurărilor pentru care au fost deja administrate suficiente mijloace de probă.

42. Curtea subliniază că dreptul la un proces echitabil nu include doar posibilitatea de a prezenta argumente în fața instanței, ci și obligația corelativă a instanței de a demonstra, în motivarea sa, rațiunile pentru care argumentele în discuție au fost acceptate sau respinse. Această obligație este întotdeauna supusă condiției că instanța poate considera inutil să răspundă la argumentele irelevante în mod evident, nefondate, abuzive sau inadmisibile pe baza unor dispoziții legale clare sau a unei practici judiciare bine stabilite cu privire la tipuri similare de argumente (a se vedea *Fomin v. Moldova*, 11 octombrie 2011, § 31). În general, fiecare hotărâre judecătorească trebuie să fie clară și să le permită persoanelor implicate să înțeleagă de ce instanța sprijină o anumită poziție (*Seryavin și alții v. Ucraina*, 10 februarie 2011, §§ 55-62). Potrivit jurisprudenței bine-stabilite a Curții Europene, buna-administrare a justiției impune ca hotărârile judecătorești să prezinte în mod corespunzător motivele pe care se bazează (*Moreira Ferreira v. Portugalia (nr. 2)* [MC], 11 iulie 2017, § 84).

43. De asemenea, dreptul la un proces echitabil impune respectarea drepturilor apărării. Apărării trebuie să i se ofere posibilitatea de a contesta autenticitatea probelor și de a se opune utilizării acestora, în condițiile în care au fost respectate principiile caracterului adversarial al procedurii și egalității armelor între acuzare și apărare (a se vedea *Yüksel Yalçınkaya v. Turcia* [MC], 26 septembrie 2023, § 324).

44. Deși nu apare în mod necesar o problemă de echitate atunci când proba obținută nu este susținută de alte elemente probatorii, se poate observa că, atunci când proba este foarte puternică și nu există riscul ca aceasta să fie considerată drept lipsită de credibilitate, necesitatea unor probe de susținere este, în mod corespunzător, mai redusă (a se vedea *Bykov v. Rusia* [MC], 10 martie 2009, § 89, și *Jalloh v. Germania* [MC], 11 iulie 2006, § 96). Astfel, instanțele trebuie să verifice dacă proba a cărei administrare se cere este sau nu este decisivă pentru soluția procesului penal (a se vedea *Gäfgen v. Germania* [MC], 1 iunie 2010, § 164).

45. În analiza sa abstractă, Curtea nu constată existența vreunei ingerințe a legislativului, prin reglementarea articolului 375¹ alin. (3) lit. b) din Codul de procedură penală, în standardele dreptului la un proces echitabil, garantate

de articolele 20 și 26 din Constituție. Curtea își fundamentează această concluzie după o analiză sistemică a Codului de procedură penală. În special, legislatorul stabilește că instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decât interesele legii, că părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor și că instanța de judecată pune la baza sentinței numai probele la a căror cercetare părțile au avut acces în egală măsură (articolul 24 din acest Cod). Judecătorul apreciază probele în conformitate cu propria sa convingere, formată în urma cercetării tuturor probelor administrate, și că nicio probă nu are putere probantă dinaintea stabilită (articolul 27 din Cod), iar sentința trebuie să fie legală, întemeiată și motivată (articolul 384 alin. (3)). Curtea menționează că legislatorul a asigurat persoana vizată cu dreptul de a exercita căile de atac prevăzute de Cod împotriva sentinței, în eventualitatea în care nu este de acord cu administrarea probelor pe care instanța și-a bazat soluția.

46. Autorul sesizării nu a demonstrat prin argumente concrete incidența articolelor 16, 21 și 54 din Constituție, iar Curtea nu-și poate asuma în mod legitim această sarcină.

47. Date fiind cele menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea privind excepțiile de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. d), (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 284 alin. (1) din Codul penal, a textului „nu se admite punerea întrebărilor care nu se referă la premisa probelor” din articolul 109 alin. (2) și a textului „se constată că pentru faptele și împrejurările ce urmează a fi dovedite au fost administrate suficiente mijloace de probă” din articolul 375¹ alin. (3) lit. b) din Codul de procedură penală, ridicate de dl avocat Lucian Rogac, în interesele dlui Vladimir Plahotniuc, parte în dosarul nr. 1-2569/2025, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 19 martie 2026

DCC nr. 46

Dosarul nr. 34g/2026